

Beter management lóónt, ook in de schapenhouderij

*D. van Bodegraven (sectordeskundige schapenhouderij IKC-RSP)
H. Prins (LEI-DLO detachement bij het PR)*

Uit de LEI-deeladministraties blijkt steeds weer dat sommige schapenhouders het voor elkaar krijgen om meer met schapen te verdienen dan hun collega's. Hoe kan dat? Het blijkt dat zij op vrijwel alle punten beter scoren. Vooral alertheid bij de gehele bedrijfsvoering is van belang. Vele kleine verbeteringen van de bedrijfsvoering leiden samen tot een aanzienlijk hoger totaalresultaat.

Als voorbeeld is een gespecialiseerd schapenbedrijf gekozen met 15 ha grond, en 211 ooien. Het drachtigheidspercentage is 90%. De worpgrootte is gemiddeld 1,80 lam, waarvan 13% bij de geboorte of in de speenperiode sterft. De slachtlammers gaan weg op een leeftijd van 175 dagen en een slachtgewicht van gemiddeld 21 kg. Dertig procent van de ooien wordt jaarlijks vervangen door jaarlingen.

De stikstofgift op het grasland is 300 kg per ha. Bij de gekozen uitgangspunten is het bedrijf zelfvoorzienend voor ruwvoer, dat wil zeggen dat het grasland zoveel gras- en ruwvoer produceert als de schapen nodig hebben. De krachtvoergiften zijn berekend met het PR-schaapmodel. De ooi-

en krijgen gemiddeld 44 kg krachtvoer en de lammers 25 kg.

Zo wordt, bij een opbrengstprijis van f 7,50 per kg geslacht gewicht, een saldo gehaald van f 15.255,-.

Technisch resultaten kunnen beter

Het voorbeeldbedrijf kan op de bedrijfsvoering op een aantal punten nog bijschaven. Dat vereist een kritische kijk op de bedrijfsresultaten en een hoge mate van alertheid bij planning op langere termijn en bij de dagelijkse werkzaamheden.

Door het graslandgebruik te verbeteren, de ooien te flushen en verhoudingsgewijs minder jonge ooien in te zetten kan de gemiddelde worpgroot-

Een grotere worpgrootte levert, samen met een lagere lammersterfte een flink hoger saldo op.

Tabel 1 Ontwikkeling saldo (f) bij uitvoering stappenplan

	Nu	Volgend jaar	Over 2 jaar	Over 3 jaar
Aantal fokooien	211	209	200	194
Drachtigheidspercentage	90	92	92	94
Gemiddelde worpgrootte	1,80	1,85	1,90	1,90
Lammerenstefte (%)	13	12	11	11
Vervangingspercentage	30	30	30	25
Stikstofgift (kg N/ha)	300	300	275	250
Verbetering bedrijfssaldo ten opzichte van nu		+2040	+3195	+4290

te in enkele jaren tijd verhoogd worden. Als het lukt de worpgrootte met deze maatregelen te verbeteren hoeft dat geen negatief effect te hebben op de kwaliteit van de slachtlammers.

Ook moet het mogelijk zijn het drachtigheidspercentage en de lammerstefte te verbeteren. De lammerstefte kan wellicht met enkele procenten dalen door aanpassing van de voeding in de aflamperiode, of door extra op te letten in de aflamperiode.

De stikstofgift is aan de hoge kant. Daarom uitgegaan van een lagere stikstofgift in de komende jaren. Dat heeft een negatief effect op de graslandopbrengst, zodat - uitgaande van zelfvoorziening voor ruwvoer - minder ooiën kunnen worden gehouden.

Omdat geen van de technische kengetallen echt slecht is, zijn de verbeteringen per onderdeel niet spectaculair. Voor een aantal kengetallen kan direct aan verbetering worden gewerkt, maar er kan een aantal jaren overheen gaan voordat alle kengetallen merkbaar verbeterd zijn.

Stappenplan opstellen

Bij het voorbeeldbedrijf is gekozen voor een stapsgewijze verbetering van de bedrijfsvoering in een periode van drie jaar. Tabel 1 laat dat zien. Geleidelijk zal getracht worden het drachtigheidspercentage op te voeren tot 94%. De worpgroot-

te kan met gemiddeld 0,1 lam per worp verbeteren en de lammersterfte met 2%. Het vervangingspercentage moet terug van 30% naar 25%. Verder wordt de stikstofgift uit kunstmest teruggebracht naar 250 kg N per ha.

De saldoverbetering is berekend met de gegevens uit tabel 2. Om duidelijk de effecten van het technisch management te laten zien is geen rekening gehouden met prijsveranderingen, die in de loop der jaren op zouden kunnen treden.

Hoger saldo door betere technische resultaten

De stapsgewijze verbeteringen leiden tot een verhoging van het saldo van ruim 2000 gulden in het eerste jaar; van ruim 3000 gulden in het tweede jaar en van 4300 gulden in het derde jaar. In de uitgangssituatie was het saldo 15.255 gulden per jaar. Met het stappenplan kan dat verbeteren tot bijna 20.000 gulden per jaar. De verbetering van het saldo komt neer op ongeveer 20 gulden per ooi. Het voorbeeld laat zien dat relatief geringe verbeteringen in de bedrijfsvoering grote effecten teweeg kunnen brengen in het uiteindelijke bedrijfsresultaat. De grote verschillen in resultaat tussen, qua bedrijfsopzet, vergelijkbare bedrijven in de LEI-steekproef staven de bewering dat ook in de schapenhouderij goed management leidt tot betere resultaten.

Voorbeeldberekening verbetering verschillende technische resultaten

Verbetering van technische resultaten van een bedrijf heeft grote invloed op het financiële resultaat in de schapenhouderij. Met het LEI-saldo-programma is berekend welke invloed bepaalde technische resultaten op het saldo hebben. Ook de invloed van een aantal prijswijzigingen is doorgerekend.

De in de tabel 1 aangegeven uitkomsten gelden alleen voor de gegeven uitgangssituatie. Bij een andere uitgangssituatie kunnen de invloeden verschillen.

Uit de tabel komt naar voren, dat een hoge productie per ooi het saldo positief beïnvloedt. Vooral verhoging van de worpgrootte, verbetering van het drachtigheidspercentage en lage sterfte zijn belangrijk. Voorwaarde is dat desondanks de kwaliteit van de afgeleverde lammeren niet achteruitgaat. Veranderingen in het aflevergewicht, het vervangingspercentage en de stikstofgift hebben minder invloed op het saldo.

Invloed verbetering enkele technische kengetallen en prijzen op saldo per ooi

	Uitgangs- situatie	Verbete- ring	Invloed op saldo	
			per ha	per ooi
<i>Technische kengetallen</i>				
Drachtigheid (%)	90	+1	25	1,80
Worpgrootte ¹⁾	1,80	+0,10	123	8,70
Stefte lammeren (%)	13	-1	27	1,90
Stefte ooiën (%)	5	-1	32	2,25
Aflevergewicht ramlam ¹⁾	44	1	19	1,35
Aflevergewicht ooilam ¹⁾	41	1	9	0,65
Wol	4	1	22	1,50
Vervanging (%)	30	-1	12	0,85
Stikstofgift (kg/ha)	300	+25	12	0,85
<i>Prijzen</i>				
Opbr.prijs lammeren per kg	7,50	0,25	80	5,65
Opbr.prijs uitstootooien	90	10	42	3,00
Wol (f/kg)	1,50	0,25	15	1,00
Ooipremie (f)	50	5	14	1,00
Krachtvoer schapen	0,40	0,01	6	0,45
Krachtvoer lammeren	0,45	0,01	5	0,35

¹⁾ Mits de opbrengstprijzen per kg geslacht gewicht gelijk blijft